

Hoivan leikkauksilla on myös julkista taloutta heikentäviä vaikutuksia

Rajujen talouspaineiden alla toimivat hyvinvointialueet hakevat parhailaan säästöjä muun ohessa ikääntyneiden hoivasta. Alueet kertovat vähentävänsä ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkoja noin kahdella tuhannella vuoteen 2030 mennessä. Samaan aikaan ikääntynyt väestö ja sen myötä tarve hoivalle kasvaa merkittävästi.

Muutoksen taustalla on toive siitä, että useampi ikäihminen pärjäisi pitempään kotona tai kevyempien hoivapalveluiden turvin. Monet hyvinvointialueet ovat suunnitelleet lisäävänsä esimerkiksi palvelutasoltaan kevyempää yhteisöllistä asumista.

Heta Melartin. Kuva: Anna Kuokkanen.

Kirjoittaja tekee paraikaa tutkimusta ympärivuorokautisen hoivan leikkausten työllisyysvaikutuksista.

Kevyemmällä palveluilla ei kuitenkaan voida korvata ympärivuorokautista hoivaa. Tälläkin hetkellä ympärivuorokautisen asumispalvelun piiriin pääsee vasta hyvin heikossa kunnossa, ja valtaosalla asukkaista on alkava tai jo pitkälle edennyt muistisairaus.

Hoivapalveluiden karsiminen heikentää ikääntyneiden turvallisuutta ja siirtää vastuuta läheisille

Tilanne ei ole uusi. Julkisen vanhushoivan saatavuus on laskenut jo vuosien ajan lähes kaikissa palveluissa. Nyt tilanne on vaikeutumassa edelleen, kun yhä useampi ikääntynyt jää tulevana vuosina ilman ympärivuorokautista hoivapaikkaa. Huonokuntoiselle koti ei ole enää turvallinen paikka asua.

Seuraukset ovat epäinhimilliset erityisesti niille vanhukille, joilla ei ole sosiaalista tukiverkostoa tai varaa yksityisiin palveluihin. Yksityisen ympärivuorokautisen asumispalvelun osto on mahdollista vain hyvin harvalle.

Usein vastuuta julkisten palveluiden jättämän hoivavajeen paikkaamisesta ottavat ikääntyneen ihmisen puoliso, lapset tai muut läheiset. Suomessa on arvioiden mukaan yli miljoona läheistään arjessa auttavaa henkilöä, joista suuri osa käy ansiotyössä hoiva-

vastuunsa ohella. Hoivapalveluiden vähentäminen lisää tarvetta läheisten tekemälle hoivalle entisestään.

Palkattoman hoivan vaikutukset näkyvät myös työllisyydessä ja taloudessa

Palkaton hoivatyö vie aikaa muusta, kuten ansiotyöstä. Useat kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että läheisten tekemä hoiva johtaa usein palkkatyön lopettamiseen tai ansiotyöntien vähentämiseen. Läheistään hoivaavat henkilöt saattavat myös joutua luopumaan uransa edistämistä tai suoriutua työssään heikommin hoivasta johtuvan kuormituksen takia. Hoivavastuiden takia menetettyt ansiot voivat nousta jopa tuhansiin euroihin vuositasolla.

Hoivaajien voi olla vaikeaa palata ansiotyöhön, vaikka tarve omaishoivalle päättyisi, joten sen vaikutukset voivat pitkittyä. Hoivaajat voivat kokea työelämässä tarvittavan osaamisensa heikentyneen hoivajakson aikana, tai toisaalta jo lähellä eläkeikää olevat

Hoivaajien voi olla vaikeaa palata ansiotyöhön, vaikka tarve omaishoivalle päättyisi.

Palkattoman hoivan vaikutukset ilmenevät siis paitsi yksilön arjessa, myös koko talouden tasolla.

henkilöt voivat kohdata ikäsyrrjintää yrittäessään palata työmarkkinoille.

Palkattoman hoivan vaikutukset ilmenevät siis paitsi yksilön arjessa, myös koko talouden tasolla. Säästöjen myötä kasvava läheishoivan tarve voi johtaa heikentyvään työllisyyteen ja työn tuottavuuteen, sekä lisätä taloudellisissa epävarmuudessa elävien henkilöiden määrää. Myös väestön nopean ikääntymisen takia tavoiteltu työurien piteneminen voi hidastua, jos ansiotyönsä jättäneet hoivaajat eivät palaa työelämään.

Hoivavastuu ja sen kustannukset kasaantuvat naisille

Säästöjä hoivasta on syytä tarkastella myös sukupuolten välisen tasa-arvon näkökulmasta. Kun virallinen järjestelmä ei pysty vastaamaan hoivatarpeisiin ja vastuu valuu omaisille, on hoivaaja tyypillisimmin nainen. Myös kielteiset työllisyysvaikutukset korostuvat naisilla, sillä he vähentävät hoivan takia aikaansa ansiotyössä usein miehiä enemmän.

Hoivavastuun keskittyminen naisille voi korostaa jo olemassa olevia sukupuolten välisiä epäsuhtia työmarkkinoilla. Naiset työskentelevät miehiä useammin osa-aikatoissa ja matalapalkka-aloilla. Lisäksi he kantavat edelleen suuremman vastuun myös lastenhoidosta ja kohtaavat miehiä enemmän muita työuran keskeytymisiä, esimerkiksi raskauden yhteydessä. Hoivavastuut työuran aikana voivat urakehityksen ohella vaikuttaa myös eläkekertymään.

Hoivasäästöjen kääntöpuolena ovat vaikutukset hyvinvointiin ja työllisyyteen

Ympärivuorokautisen hoivan vähentäminen tilanteessa, jossa palvelutarve kasvaa yhä nopeammin, johtaa ennen muuta inhimilliseen kärsimykseen ja hyvinvoinnin laskuun. Myös päätösten taloudellisia vaikutuksia tulisi kuitenkin tarkastella kokonaisvaltaisemmin. Riittäväillä julkisilla hoivapalveluilla voidaan paitsi tukea ikääntyneiden ja heidän läheistensä hyvinvointia, myös edistää työllisyyttä ja työn tuottavuutta. Tavoiteltujen säästöjen kääntöpuolena puolestaan ovat niiden kielteiset vaikutukset työllisyyteen ja siten koko talouteen.

Heta Melartin, talouspolitiikan asiantuntija, Kalevi Sorsa -säätiö

ONKO TULEVAISUUDENUSKO HUKASSA?

Ilahduttavinta papin työssä olivat kastetilaisuudet.

Tavallisesti juhla järjestettiin parikuukautisen vauvan kotona. Aika usein kotikin oli uusi tai sinne oli vasta hiljattain muutettu. Lapsen vanhempien yhteinen elämä oli sekin alussa. Suunta oli vahvasti eteenpäin. Kaikessa kuvastui ihmisten usko tulevaisuuteen. Luottamus siihen, että uudelle ihmiselle löytyy paikka ja vahva pohja omille

askelille. Luottamus omaan ja yhteiskunnan kykyyn turvata lapsen hyvinvointi ja kasvu.

Ristiäisissä ajatuksissani pyörivät myös monet kansalliset ja globaalit epävarmuudet ja uhkakuvat. Ja iloitsin siitä, että nämä asiat eivät kuitenkaan vieneet näiltä ihmisiltä tulevaisuudenuskoa. Elämä voi tuoda eteen monenlaisia vaikeuksia, mutta ajatellaan rohkeasti, että asioilla on tapana selvitä. Perheen perustaminen ja lasten hankkiminen on merkki tulevaisuudenuskosta ja luottamuksesta.

Viimeaikaiselle syntyvyyden voimakkaalle laskulle Suomessa on etsitty selitystä. Onko kyse siitä, ettei ole annettu riittävästi tietoa naisten hedelmällisyyden heikkenemisestä iän myötä? Onko kyse siitä, että lapsiperheiden taloudellisia etuisuuksia on heikennetty? Tai onko asenneilmapiirissä tapahtunut muutos, jossa nuorten aikuisten yksilönvapaus ja mukavuudenhalu korostuvat ja lapset koetaan lähinnä taakkana?

Entä jos kyse onkin tulevaisuudenuskon menettämisestä? Uutisvirta ja julkinen keskustelu on täytynyt uhkakuvista. Tulevaisuushorisontin uhkapilvet ovat tummuneet. Venäjän röyhkeä

tunkeutuminen Ukrainaan on muuttanut julkista puhettamme. Ison naapurimme käytös pelottaa. Sodan uhka ei ole väliön, mutta sitä koskevasta puheesta on tullut osa elämäämme. Hyvien suhteiden rakentamisen tilalle on tullut puhe riittävän pelotteen tarpeellisuudesta.

– Miten selviydyn lasteni kanssa, jos jotain tapahtuu, saattaa olla monen lapsen hankkimista miettivän kysymys.

Toistuvat raportit ilmaston lämpenemisestä sekä ympäristön tilan heikkenemisestä luovat epävarmuutta ja pelkoa. Poikkeuksellisen lämpimät kesäpäivät olivat omassa lapsuudessani 1960-luvulla kaivattua ylläilyä. Nyt huomaan, että niihinkin liittyy tumma reuna:

– Ei enää lisää löylyä, tämä riittää, kiitos.

Onko tämä merkki yleisestä ilmaston lämpenemisestä, joka pitäisi saada pysähtymään? Monet arviot ja mittaukset osoittavat, että meillä on tässä suuria vaikeuksia.

Kuka uskoo, että kykenemme rajoittamaan ilmaston lämpenemisen kriittisen rajan alapuolelle? Kuka uskoo, että onnistumme turvaamaan elinmahdollisuuden

tuleville sukupolville tällä planeetalla? Tätä uskoa nyt tarvitaan.

Tarvitaan oikeasti vaikuttavia kansainvälisen tason sopimuksia ja toimenpiteitä, jotta usko ja luottamus voivat syntyä ja vahvistua.

Kylmän sodan pahimmassa vaiheessa ydinsodan uhka nousi uudelleen ilmi. Uhkakuvasta tietyllä tavalla vaikutti monien ihmisten haluun hankkia lapsia:

– Mitä järkeä hankkia lapsia maailmaan, joka kohta räjähtää?

Onko niin, että edellä kuvaamani uhkakuvat ovat nyt yksi syy syntyvyyden voimakkaaseen laskuun?

Kestävä kehitys ja vaikeuksien voittaminen ei ole mahdollista ilman tulevia sukupolvia. Hyvinvointimme ja selviytymisemme ylipäätään on rakennettu sen varaan, että uudet sukupolvet syntyvät kehittämään lahjojaan, tekemään työtä ja kantamaan vastuuta.

Pienessä vauvassa näemme kenties tehtävän ja taakankin. Mutta hänessä näkyy myös mahdollisuus kasvaa ratkaisemaan ihmiskunnan vaikeimmat ongelmat ja torjumaan vakavimmat uhat. Kun suojelemme pientä lasta, annamme hänelle mahdollisuuden kasvaa ja kehittyä suojelemaan elämää.

Jekka Kantola

Ilkka Kantola katsoo kanssamme kaus

Teologian tohtori Ilkka Kantola aloittaa Eläkkeensaaja-lehden toisena kolumnistina. Hän on todennäköisesti tuttu suurelle osalle lukijoistamme, joten lyhyestä virsistä kaunis. Pitäydymme siis hänen omakirjoittamassaan, ytimekkäässä esittelyssä:

ILKKA KANTOLA

Helsinkiläinen eläkeläinen. Avioliitossa ja kaksi lasta sekä yksi lapsenlapsi.

Harrastuksina veneily, kirjallisuus ja musiikki.

URA:

- Diakonissalaitos, lapsi- ja perhetyön johtaja 2019–2022
- Kansanedustaja (SDP) 2007–2019
- Puoleen varapuheenjohtaja (SDP) 2008–2012
- Turun arkkihiippakunnan piispa 1998–2005
- Pappi 1985–

